

Nr 448.

Av herr Sjödahl m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1954/55 till universitetet i Göteborg och Stockholms högskola m. m.

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 136 anhålla vi att få framhålla följande.

I sitt betänkande nr II (SOU 1946: 81) föreslog 1945 års universitetsberedning i fråga om ämnet ekonomisk historia inrättandet *dels* av en professur vid Stockholms högskola, där ekonomisk historia redan då var särskilt examensämne, *dels* av ett preceptorat vid vardera universitetet i Uppsala och Lund samt Göteborgs högskola. Beredningen, som fann undervisning och forskning i ekonomisk historia speciellt angelägen, uttalade att professorer i ämnet behövdes vid alla dessa tre lärosäten, främst i Lund och Göteborg. På grund av brist på kompetenta sökande ville beredningen dock ej förorda ett omedelbart inrättande av dessa tre professorer. Efter viss tid — sex å nio år — borde emellertid enligt beredningens mening preceptoraten omvandlas till professorer.

Universitetsberedningens ifrågavarande förslag vann statsmakternas gillande, och genom riksdagens beslut åren 1947—1949 inrättades de föreslagna befattningarna i ekonomisk historia. Rörande undervisnings- och examinationsskyldigheten för preceptorerna i ämnet utfärdade universitetskanslern den 31 januari 1950 bestämmelser, varigenom sagda preceptorer ålades samma tjänstgöringsskyldighet som professorer. Enligt Kungl. Maj:ts stadga den 25 september 1953 angående filosofiska examina är ekonomisk historia examensämne vid universiteten i Uppsala och Lund samt Stockholms och Göteborgs högskolor. Ämnet är sålunda i alla avseenden jämställt med övriga självständigt företrädade discipliner.

I anledning av två motioner vid 1953 års riksdag (I: 6 och II: 15) ansåg sig statsutskottet (utl. 1953: 107) böra konstatera, att ekonomisk historia kommit att intaga en viktig plats inom modern forskning och undervisning. På grund härav förutsatte utskottet, att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följde utvecklingen på detta område och därvid beaktade det ökade behov av företrädare för ämnet i professors ställning, som det växande intresset från de studerandes sida och andra omständigheter kunde göra påkallat.

Den vid Göteborgs högskola år 1949 inrättade precepturen i ekonomisk historia tillsattes genom kallelseförfarande, sedan docenten Artur Attman deltagit i konkurrensen om professuren i ämnet vid Stockholms högskola och därvid av samtliga instanser enhälligt uppförts i andra förslagsrum-

met. Styrelsens beslut att kalla Attman till preceptor stadfästes av Kungl. Maj:t den 13 januari 1950.

I sina petita för budgetåret 1953/54 begärde styrelsen, att precepturen i ekonomisk historia skulle omvandlas till professur. Universitetskanslern uttalade i sitt remissyttrande bl. a. följande härom.

”I här bifogade yttranden av professorerna C. Weibull och E. Söderlund har Attmans kompetens till den föreslagna professuren i Göteborg vitsordats. Av professor Weibulls yttrande framgår vidare, att såväl han själv som professor E. Lönnroth tillerkänt Attman klar professorskompetens även i ämnet historia. Weibull har härjämte framhållit, att enligt gällande bestämmelser hade preceptorn i ekonomisk historia att för samtliga examina meddela undervisning och förrätta examination utom i ekonomisk historia även i historia på den ’ekonomiskt-historiska linjen’. Det vore under dessa förhållanden enligt Weibulls uppfattning av utomordentlig, kanske oundgänglig betydelse, att, om ifrågavarande preceptor omändrades till en professur i ekonomisk historia, innehavaren av denna även ägde professorskompetens i ämnet historia.

Jag får för min del framhålla, att jag anser det vara av utomordentligt värde, att innehavaren av en professur i ekonomisk historia även besitter professorskompetens i historia.

Enligt vad professorn Weibull upplyst utgör antalet studerande i historia och ekonomisk historia vid Göteborgs högskola för närvarande respektive 48 och 26, av vilka dock vissa deltaga i undervisningen i båda ämnena.

På grund av den relativt starka tillströmningen av studerande i nyssberörda ämnen synes det mig motiverat att Göteborgs högskola erhåller den förstärkning, som inrättandet av en professur i ekonomisk historia innebär.

Med hänsyn till Attmans väl vitsordade kompetens såväl i ekonomisk historia som i historia anser jag mig böra på så sätt tillstyrka bifall till styrelsens ifrågavarande förslag, att Attman med frånträddandet av den av honom nu innehavda precepturen, vilken bör indragas, utan ansökningsförfarande erhåller en professur i ekonomisk historia.”

Till ovanstående kan tilläggas, att antalet studerande i historia och ekonomisk historia vid högskolan höstterminen 1953 utgjorde respektive 63 och 36.

Styrelsens förslag om ändring av precepturen i ekonomisk historia till professur upptogs icke i Kungl. Maj:ts proposition till 1953 års riksdag angående anslag till högskolan för budgetåret 1953/54. Med anledning därav har styrelsen i sina petita för budgetåret 1954/55 på nytt framfört ifrågavarande förslag, vilket liksom föregående år med samma motivering tillstyrkts av universitetskanslern. I Kungl. Maj:ts nu avgivna proposition angående anslag till Göteborgs universitet för budgetåret 1954/55 har emel-

lertid styrelsens av kanslern biträdda förslag ånyo lämnats obeaktat.

Efter prövning av hithörande omständigheter har, enligt vad vi erfarit, styrelsen funnit ett sätt att genomföra förslaget utan kostnader för statsverket. Högskolan disponerar över en donationsfond — fonden för Marks professur nr 2 — av vilken ränteavkastningen för närvarande kapitaliseras, enär densamma är otillräcklig för att helt bekosta en professur. Däremot är ränteavkastningen, som nedan visas, fullt tillräcklig för att täcka kostnadsökningen för omändring av den av Attman innehavda precepturen till professur. Enligt vad högskolans rektor meddelat, har fondens donator lämnat sitt medgivande till att fonden tages i anspråk för här avsett ändamål.

Ifrågavarande donationsfond utvisade den 30 juni 1953 en kapitalbehållning av 247 136 kronor och kan vid ingången av budgetåret 1954/55 beräknas uppgå till ca 255 000 kronor. Vid en förräntning av 3,4 % uppkommer en årlig ränteavkastning å nämnda kapitalbelopp av ca 8 600 kronor; senaste redovisningsår uppgick ränteavkastningen till 8 305 kronor.

För inrättandet av en professur för preceptorn Artur Attman erfordras med nuvarande löneläge ett årligt tillskott av 4 632 kronor. Härtill komma ökade kostnader för Attmans framtida pensionering, vilka med utgångspunkt från nu gällande avgifter till statens pensionsanstalt kunna beräknas till 725 kronor för år. Den totala kostnadsökningen med avseende å Attmans löne- och pensionsförmåner uppgår således för närvarande till ca 5 400 kronor. Denna kostnadsökning understiger således med över 3 000 kronor donationsfondens nuvarande ränteavkastning.

Enligt vad ovan anförts, kan en professur för preceptorn Artur Attman inrättas vid det blivande universitetet i Göteborg utan att behöva föranleda ökad kostnad för statsverket. Då behovet av en professur i ekonomisk historia är oomtvistligt och då preceptor Attmans kompetens är till fullo bestyrkt, synes oss lämpligt att professuren inrättas och besättes på av oss föreslaget sätt.

Vi tillåta oss därför hemställa, att riksdagen måtte besluta,

att en personlig professur i ekonomisk historia vid det blivande universitetets i Göteborg filosofiska fakultet inrättas för preceptorn Artur Attman från och med ingången av budgetåret 1954/55,

att precepturen i ekonomisk historia indrages från samma tidpunkt, samt

att erforderligt anslag därjämte beviljas, varvid av ränteavkastningen av fonden för Marks professur nr 2 beräknas utgå ett belopp, som motsvarar skillnaden mellan professors och preceptors lön.

Stockholm den 17 mars 1954.

Edgar Sjö Dahl.

Gerard De Geer.

S. G. W. Wahlund.

Gunnar Spetz.

Nils Herlitz.

F. I. Boo.